

“Esam apmetuši sāpīgu kūleni”

Bietes nopļāva un sagaidīja labu ražu

Skarbs bijis šis gads zemniekiem, un pat tagad, rudenī, laikpāstākli nebeidz pārsteigt. Pārāk siltais septembris “izdzen” sējumus, uzkaršē kartupeļus. Ukrainas-Krievijas kara dēļ kritusies labības iepirkuma cena, un zemnieki nevar nosegt tās milzīgās izmaksas, kas ieguldītas sezonas sākumā. Par to, kāds bijis šis gads lauksaimniekiem, stāsta Ivars Pundiņš, Kekavas novada saimniecības SIA “Baldones lauki” īpašnieks, un Andris Skudra, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra augkopības konsultants.

IMANTS KAZIŅUNS

IVARA PUNDIŅA SIA “Baldones lauki” audzē graudaugus un dārzeņus, galvenokārt kartupeļus un bietes. Uzņēmums augkopības nozarē veiksmīgi darbojas 17 gadus.

Saimnieks stāsta, ka Zemgales pusē graudaugi ir nokulti, varbūt vēl kādam palicis nenokults griķu lauks. Mainīgo laikpāstākļu dēļ rezultāts arī ir krasi atšķirīgs. Piemēram, vasaras kviešu lauks līdz Jāņiem izskatījies pasakaini labi. Vēlāk tiem pietrūka mitruma, un, kā lauksaimnieki saka, kvieši “ielida zemē”. Līdz ar to raža nebija laba. Kulšanas laikā sākās lietavas, kas vēlreiz ietekmēja graudu kvalitāti. Tā kā Ivara saimniecības lauki ir smilšainā augsne, arī ziemāju raža laba bija tikai mitrākās vietās. Pat neliels lietus spēja pacelt ražību par 30%. Bauskas pusē, kas taisnā līnijā ir tikai ap 30 kilometru attālumā, lietus aplaīmoja ap Jāņiem, un rezultātā šajās saimniecībās raža bija teju izcilā.

Rapsis aug par ātru

Jautāts par ziemāju sējumu īpatnību palielināšanu, Ivars Pundiņš saka, ka viņš tos sēj līdz septembrim. Laukos, kuros aug dārzeņi un kuros attiecīgi novāc vēlāk, nākamajā gadā sēs vasarājus. Protams, ka ziemāji dod lielāku garantiju par labāku ražu, tomēr jāņem vērā ziemas mēneši un iespēja lauku nosaldēt. Toties vasarājiem raža var izdoties apjoma ziņā mazāka, bet graudi ir kvalitatīvāki, kas savukārt nozīmē par tonnu 20 līdz 30 eiro vairāk, tos pārdodot. Ivars saka, ka siltais septembris par labu nāk ziemāju sējumiem, kas šajā laikā pieņemams spēkā un ziemu pārļautīs būs vieglāk. Ja siltums pieturēsies pārāk ilgi, kas

SILTAIS SEPTEMBRIS nespeciālistam var šķist lielisks laiks kartupeļu vākšanai, bet realitātē saule kartupeļus pārāk sasilda, tā, ka tos nevar no lauka uzreiz vest uzglabāšanai pagrabā. Raža jāatdzesē. Foto no canva.com

arī pašlaik notiek, tas ietekmēs augstā sēto ziemas rapsi. Oktobrī rapsis būs izaudzis jau pārāk liels, un tam draud nosalšana vai izsūšana. Te lietā var likt augsšanas regulatoru, kas piebremzē augsšanu.

Karstu kartupeli pagrabā neliek

Kartupeļus saimniecībā vāc, sākot ar septembri, un turpinās visu mēnesi, iespējams, līdz oktobra vidum. Atlikušajās oktobra dienās jānovāc galda bietes. Graudkopjiem nosacīti labie laikpāstākļi septembrī nodēri ziemāju sējai. Ivars savā saimniecībā septembra vidū bija apsejis ap 80% no visiem ziemāju laukiem. Pārējās ziemāju platības vispirms jāatbrīvo no kartupeļiem. Arī Ivars vēl jūlija vidū domājis, ka kartupeļu ražas nebūs nemaz, izņemot tos laukus, kurus laistīja. Kad jūlijā otrajā pusē sākas lietus, kartupeļu laksti atdzīvojas, siltums un mitrums bija pietiekams, un tagad ražu var vērtēt kā vidēji labu. Vienai no šķirnām tā ir zemāka par vidējo, bet pamata šķirne “Vega” nav ekseleнта, tomēr laba. Siltais septembris nespeciālistam var šķist lielisks laiks kartupeļu vākšanai, bet realitātē saule kartupeļus pārāk sasilda, tā, ka tos nevar no lauka uzreiz vest uzglabāšanai pagrabā. Raža jādzesē, un tas nozīmē papildu izdevumus. Pretējā gadījumā draud attīstīties slimības, sākties pūšana. Kad dienā ir vairāk nekā 25 grādu silts, kartupeļu rakšanu atliek uz citu dienu.

Laistīja arī kāpostus

Toties galda biešu ražu Ivars vērtē kā lielisku. Neraugoties uz sausumu. Tiesa, bietes sagādāja cita veida problēmas. Tā kā spēkā dažādi ierobežojumi par ķīmijas lietošanu

nezāļu apkarošanai, lietot varēja augsnes herbicīdus, bet tiem nepieciešams mitrums. Lietu nesagaidīja, un lauku ātri vien pārņēma nezāles. Ar tādu problēmu saskārās teju visi biešu audzētāji Latvijā. Ierasti ir tā, ka, nezāles pārņemot lauku, nav cerību uz labu ražu, kā arī sarežģīta ir biešu novākšana. Risinājums bija vasaras vidū nopļaut gan nezāles, gan biešu lakstus un gaidīt, kad tie ataug. Tagad, septembrī, redzams, ka šāda metode bija pareizā izvēle. Tomēr kopējais ražas daudzums visās Latvijas mērogā bietēm ir mazāks nekā citus gadus. Septembrī paviesojies pie lielākajiem kāpostu audzētājiem Latvijā, kas darbojas Svītenes pagastā, un viņi ražu vērtē kā labu. Tas gan, pateicoties tam, ka visus karstos vasaras mēnešus laukus laistīja.

Aizkraukles pusē raža teju uz pusi mazāka

ANDRIS SKUDRA, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra augkopības konsultants, teic, ka lauksaimniekiem šogad nav viegli, jo apmests pamatīgs kūlenis.

Tas ir, sākot ar resursu cenu kāpumu, kas bija pagājušajā rudenī. Slāpekļa cena no 200 eiro par tonnu

pieauga četras reizes. Tāpat sadārdzinājās augu aizsardzības līdzekļi. Šis bijis izdzīvošanas gads, un labi, ja to beigs “pa nullēm”. Ja ar kaut cik pozitīvu zīmi, tad varēs būt priecīgi.

Aizkraukles, Jēkabpils, Madonas pusē ziemāji bija iesēti laikus, labi saceroja. Ogres pusē sēja vēlāk, tāpēc arī cerošana bija mazāka. Nāca dramatisks pavasaris ar salnu periodu, kad graudaugi “nesaprata”, uz kuru pusi augt. Sekoja sausuma periods, kad pilnvērtīgi neizmantojās barības elementi. Tiem ziemājiem, kuriem paspēja izveidoties laba sakņu sistēma, ražība bija normāla, ap 6 tonnām no hektāra. Arī rapsi vāca robežās no 2,5 līdz 3,5 tonnām no hektāra. Īpašs stāsts ir par vasarājiem. Tie ļoti atkarīgi no sējas datuma. Jo agrāk iesēja, kad augsne vēl bija mitrums, jo labāk auga. Vēlāk sētie vasarāji ar augsnu trāpīja sausuma periodā, necerēja, vārpas bija divas reizes isākas nekā citus gadus. Līdz ar to vasarāju raža Zemgalē samazinājās par 20%, Vidzemē, arī Aizkraukles pusē — pat 40% mazāk kā iepriekšējā gadā. Bija arī kļūdas, piemēram, iesējot par seku. Ja mitrums nav ilgu laiku, nevar būt mēnesi, tad par ražu vispār nevar būt runa. Stāstot par dārzeņu audzētājiem, Andris Skudra saka, ka vasarā laistīja ne tikai kāpostus, bet arī ķirbjaugus un pat kartupeļus. Tik ekstremālā gadā bez laistīšanas sistēmām neiztik. Labi padēvēs kartupeļi, bet lietainā augusta dēļ novākšanas laikā zeme bija pārāk mitra, un tas draudēja ar ražas bojāšanos.

Nedrīkst aizmirst par nezālēm

Rudenī līdz ar Ukrainas lēto graudu ieplūšanu Eiropā samazinājās iepirkuma cena. Šajās dienās kviešus biržā pērk par 238 eiro par tonnu salīdzinājumā ar pagājušo rudenī, kad tā bija 350 eiro. Līdz ar to var secināt, ka ir kultūraugi, kuri saimniecībā palielina ienākumu līmeni, bet citi panāk pretējo, un vietā teiciens “nelikt visas olas vienā grozā”.

Pašlaik, septembra otrajā pusē, sējas darbi pabeigti Zemgalē, bet Vidzemē turpināsies visu nākamo nedēļu. Maksimālu uzsvāru liek uz ziemājiem, jo tiem stabilāks ražas līmenis.

Vietām redzams, ka siltā rudens dēļ jau pāraudzis ziemas rapsis, kas sēts jūlija beigās, augusta sākumā, turklāt zemē, kas iepriekš bija atstāta papuvē. Šim rapsim augsšanas koņuss pacēlies 5 cm virs zemes, kas principā jau ir pumpurs, un pastāv liela varbūtība, ka ziemās tas nosals.

Lauku konsultants iesaka ievērot izsējas normas, nesabiezīnāt sējumus. Tāpēc jāveic sekla kvalitātes novērtējums un jāprecizē šīs normas. Pārāk biezs sējums ziemā zem sniega var izsūst. Jāņem vērā arī ziemāju sēšanas laiks. Ja sēj agrāk, biežumam jābūt mazākam. Nedrīkst aizmirst par nezālēm. Tās rudenī laikus jānomaina, jo pretējā gadījumā pavasarī, barojot kultūraugus, pabaro arī pārzīmojušās nezāles. Domājot par nākamo pavasari, jāpatur prātā, ka ziema var iznīcināt sējumus un pavasarī nāksies pārsēt. Tāpēc daļa vasarāju ražas jāpatur rezervē. ♦

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par materiāla saturu atbild laikraksts “Staburags”.